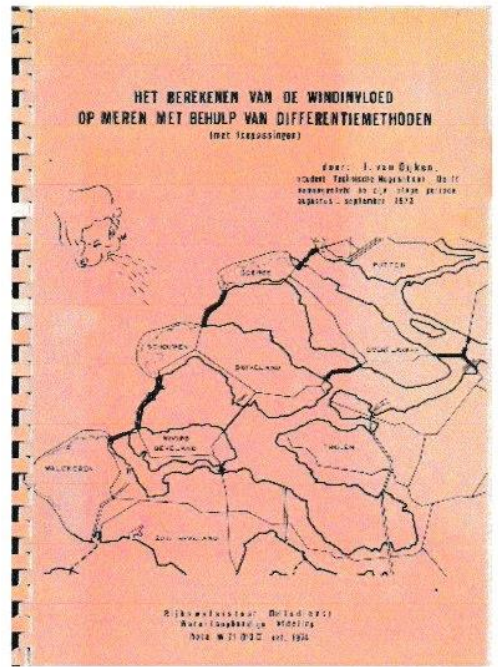

In beweging...

Off dykes

Mijn eerste afstudeeronderzoek is niet gelukt. Mislukken is hier niet het juiste woord, want de Deltadienst van Rijkswaterstaat publiceerde alle resultaten in de lijvige nota met bijgaande omslag. Maar afstuderen, wat uiteraard de bedoeling was, dát kwam er niet van. Mijn hoogleraar overleed onverwacht en zijn plaatsvervanger wilde niet meewerken. Tja. Op nog een andere manier werd ik een ervaring rijker. Wekenlang becijferde ik stromingsverschijnselen in het Grevelingenmeer en het Oosterscheldebekken met één-, twee- en driedimensionale modellen, o.a. bedoeld om de juiste hoogte van de dijklichamen te berekenen. Opeens werd ik me bewust van mijn achternaam. 'Van Dijken? Waarom dragen wij die naam?' Tot mijn 22e stond ik daar nooit bij stil. Inmiddels kom ik op drie denksporen over onze familienaam.

Leemtes en schrijffouten uit het verleden

Wie koos eigenlijk onze naam? Waarom werd dat niet eenvoudig 'Dijk'? Vanwaar dat meervoud? En was dat 'Van' ervoor dikdoenerij? Van adel waren we zeker niet. Tot nu toe zijn geen dagboeken gevonden van onze voorouders, zelfs geen brieven of persoonlijke notities. Wat foto's, maar niet van een poserende voorvader als dijkwerker. Een paar bij elkaar gesprokkelde geboorte-, huwelijks- en overlijdensactes blijven nog over. Het oudste document opent met: 'In het jaar duizend achthonderd een en zestig, den twaalfden der maand oktober, zijn voor ons Burgemeester, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente Loppersum (...)' Dit is de huwelijksaangifte van betovergrootvader Jan van Dijken met Frouke Delis. Hij was toen 26 jaar, dagloner van beroep en ook zijn 21-jarige eega was dagloonster. Saillant detail: op hun trouwdag waren ze net een maand vader en moeder, zoals blijkt uit de geboorteacte van hun zoon Jan. Loppersum was op 12-10-1861 al hun woonplaats en dat bleef het. Ook voor de pasgeboren Jan, die later trouwde met Wibge. En ook voor hun zoon Jan, die later met Aaltje het leven deelde. Zij waren mijn grootouders. Opa Jan werkte als timmerman heb ik begrepen, maar hem heb ik nooit gekend, want hij was al overleden bij mijn geboorte. Nergens enige aanwijzing over de keuze van onze achternaam. Jammer dat het verleden zo weinig prijs geeft.

Mijn ouders zijn beide in Loppersum geboren en ook daar getrouwd. Over de familielijn van mijn moeder is meer bekend. Vermoedelijk zijn de Gotische letters op de omslag van de verzamelbundel gekozen om hun Duitse oorsprong te benadrukken. Johann Conrad Mische, de linnenwever, begon met zijn bruid in Schwelentrup, Nordrhein-Westfalen. Hun zoon Friedrich Conrad trok naar het Groningse Middelstum, huwde er in 1817 zijn hoogzwangere Grietje uit Loppersum en ondertekende de acte met F.C. Miske. Bij het schrijven en ondertekenen van officiële documenten werd kennelijk niet zo nauw gekeken. Dat viel me ook op bij de Van Dijken-lijn. Mijn betovergrootmoeder wordt in overheidsdocumenten soms Frouwke genoemd en mijn overgrootmoeder Wipke. Maar goed, geen enkele hint over meewerken op de een of andere manier bij de aanleg of het onderhoud van dijken bij het nabije Groninger Wad, de Dollard of de Eems. Mijn vragen blijven.

S t a m b o o m

van

M i s c h e

naar

M i s k e

1738 - 1988

Betekenisverlening in het heden

Het Noord-Gronings landschap is het resultaat van een beslissing; het ontstond door puur lichamelijke inzet. Eeuwenlang had de zee vrij spel in het gebied, totdat sterke kerels met scheppen en kruiwagens het water weg wisten te houden en al doende land tevoorschijn toverden. Of voorvaders van mijn betovergrootvader Jan hierbij betrokken waren, wie zal het zeggen. Statistisch is wel aangetoond, dat de meeste mensen met 'dijk' in de familienaam in een laaglandgemeente wonen. Hoe dan ook, wat mij intrigeert is dat woordje: Dijk. Kort, stevig, krachtig. Die associaties komen op en ik kan op het beeld mijn verbeeldingskracht loslaten.

Sinds ik met de psychologiestudie begon is er een zinnetje, dat ik wekelijks wel een paar keer nazeg. 'Geef dan uw knecht een opmerkzaam hart, opdat hij uw volk richte, door te onderscheiden tussen goed en kwaad, want wie zou in staat zijn dit uw talrijk volk te richten?' Dit was de bede van de onervaren Salomo bij de start van zijn werk.

Onderscheidingsvermogen. Inderdaad, die wens, behoefte herken ik. Een dijk symboliseert dat. In ontmoetingen met anderen leren onderscheiden, niet zozeer tussen water en

land, maar tussen dynamiek en vastigheid, verandering en continuïteit, vaart maken en rust vinden. En ook onderscheid, waar dat kan, tussen goed en kwaad. Langs zij komen met een opmerkzaam hart. Niet zozeer in de 'of-of'-sfeer, maar vragen stellend over beide kanten en zo proberen helderheid te scheppen en de gezochte vervolgrichting helpen vinden. Wat is het onbekende avontuur dat voor je ligt? Wat geeft je grond onder de voeten? enz.

En sinds maart 2015 ben ik maandelijks bezig tenminste één dijkje op te werpen. Ik duik in een onderwerp, bestudeer dat vanuit meerdere invalshoeken en leg mijn conclusies erover vast. In alle voorlopigheid, maar wel met de hoop daar iets onderscheidends of grensverleggend mee neer te zetten.

Zelfrelativering met het oog op de toekomst

"Mag ik uw postcode en huisnummer?" De fietsenmaker stond er klaar voor, typte de getallen in en vroeg, kijkend op zijn scherm: "Meneer van Dijken?" Mijn "Tot nu toe wel" kwam niet als grapje binnen. Feitelijk een soortgelijk verhaal bij de doktersassistente. "Wat is uw geboortedatum?" Natuurlijk, ik zit al met allerlei toeters en bellen in hun systemen, dus zijn die paar cijfers voor hen de meest efficiënte, snelle toegang daartoe. Maar de betrekkelijkheid van een eigenaam en de illusie van persoonlijk contact wordt er tegelijk ook mee geschetst. Voor de toonbank en ook bij de balie had ik me na het "Goedemorgen!" toch echt voorgesteld met mijn naam, maar zonder een eerste reality-check op hun scherm ontstond geen gesprek. Hoe die digitale realiteit zich in de toekomst gaat ontwikkelen? Misschien hoeven we straks ook geen getallen meer te noemen en maakt gezichtsherkenning of een irisscan elke verbale introductie overbodig. Is onze achternaam een blijvertje? Ik betwijfel het. Sowieso is het de vraag hoe relevant het is om eraan vast te houden. Feitelijk denk ik dat een andere familienaam toekomstbestendiger en beter passend bij die tijd zal zijn. De ontwikkelingen op macroschaal vragen om proactief, groots dromen. Mijn inschatting is, dat de klimaatverandering zich nogal wat sneller dan gedacht ontwikkelt in ongunstige richting. Dat veronderstelt lef hebben en met een lange termijnvisie ingrijpen. Voor zover ik het als civiel ingenieur kan overzien vervallen twee fantasievolle toekomstscenario's. Het pleidooi voor een duurzame 'levende dijk' tussen de Afsluitdijk en het Lauwersmeer, met kwelders als voorland die de golven dempen, zal bij snelle stijging van de zeespiegel toch onvoldoende effect hebben. Het scenario van de Haakse Zeedijk veronderstelt een nieuw aan te leggen hoge en brede dijk, zo'n 10 tot 25 kilometer buiten de huidige kust. In eerste instantie aan de westkant van Walcheren tot Den Helder en op termijn van Calais tot Göteborg. Maar wie gaat dat betalen?

Mijn scenario ziet er anders uit. Het hele idee van permanente vastigheid op het land moeten we loslaten. Wie in deze contreien blijft en het kan betalen gaat leven op een aak en wordt dus gedragen door water én land. Dijken zijn dan feitelijk passé. Om dat niet in het Frans maar in de wereldtaal Engels te zeggen: ze zijn off. Achterhaald. Nog bruikbaar in hoger gelegen gebieden, maar hier raken dijken uit de tijd. Ooit zinvol. Of generaties na mij dit gaan meemaken? Who knows? Eigenlijk zou ik mijn kleinkinderen, als ze wat op leeftijd zijn, de vraag voor willen leggen: Heb je ooit behoefte gehad jezelf een naam te geven die je beter bij jezelf vindt passen? Wat mij betreft schrappen ze twee letters van hun huidige achternaam en wordt het: Van Aken.